

# HUMANISTISCHE PERSDIENST

BLEYENBURGSTRAAT 1, UTRECHT

Uitgave van de Stichting Humanistisch Centrum Mens en Wereld

VERSCHIJNT PERIODIEK - ABONNEMENTSPRIJS fl. 3.- PER JAAR

Bij publicatie van gegevens, welke de Persdienst uit andere bladen heeft overgenomen, dient de oorspronkelijke bron te worden vermeld. — Postgiro No 304960 t.n.v. HUMANISTISCH VERBOND te UTRECHT — Telefoon K 3400-10163

4 Augustus 1954

3e Jaargang Nr. 7.

## V A N A L L E K A N T E N.

1. De discussie rondom het mandement der r.k. bisschoppen vormde nog steeds een centraal thema in de Nederlandse journalistiek.

Op 26 Juni sprak Minister J.G. Suurhoff naar aanleiding hiervan voor de federatie Amsterdam van de P.v.d.A. Het Vrije Volk, 28-VI: "Met klem heeft minister Suurhoff zijn gehoor bezworen te vechten tegen het in de anti-clericale hoek dringen van de partij.... Volgens de bisschoppen is van de P.v.d.A. een aanzienlijke invloed uitgegaan op de ongodsdienstigheid en als voorbeeld noemen zij de steun aan het Humanistisch Verbond verleend in openbare lichamen. De waarheid is dat die steun is verleend omdat de partij geen discriminatie van welke groep staatsburgers ook wenst. Dit betekent nog niet dat zij zich vereenzelvigt met het streven van dit verbond.

Reagerend op deze toespraak schrijft Prof. Romme in de Volkskrant, 3-VII o.m.: "Ik zou willen zeggen: laat minister Suurhoff nog eens deugdelijk herlezen en overwegen de passage van het Mandement, die aan het humanisme is gewijd. Dan zal hij onder de indruk komen, hoe de bisschoppen hier met hoogachting en begrip de humanist tegemoet treden, en hij zal begrijpen dat enige discriminatie hier helemaal niet in het geding is.... De bisschoppen maken slechts bezwaar tegen een bevoorrechte positie van het Humanistisch Verbond voor de verzorging van buiten- en onkerkelijken; tegen iedere gelijkstelling in rechte en in feite, van de godsdienstige verzorging door de Kerk en de verzorging door het Humanistisch Verbond; en zij bezworen te vermijden dat de staat de schijn op zich zou laden, een feitelijk godloze verzorging te stimuleren."

Op de kadervergadering van de P.v.d.A. op 3 Juli heeft Geert Ruygers zijn bewegende rede gehouden die zeer grote belangstelling trok. Reeds op 4 Juli formuleerde het bestuur van de KVP een antwoord, waarin de P.v.d.A. de vraag wordt gesteld duidelijk uit te spreken of de socialistische samenwerking met de katholieken willen verbreken. De Linie, 10-VII meende: "Met alle kritiek, welke men uiten kan op de vaak wat valse pathetiek waarmee sommige redenaars de pastorale zendbrief van ons Episcopaat trachtten te "verpolitiseren", moet erkend worden dat een demonstratie als deze in ons land heel wat stijlvoller en ernstiger kan verlopen dan bv. in België, Duitsland of Frankrijk zou lukken. Ook in dit opzicht was het "Mandementscongres van de P.v.d.A. een historisch gebeuren... Over hetgeen hij (Ruygers) nu wel van plan is te doen verkeren wij na de vergadering evenzeer in het onzekere als tevoren, ook al klonk zijn vivat meer als een vaarwel." En de Linie concludeert: "Belangrijker voor onze millicieën geloofsgenoten is dat de P.v.d.A. met haar zelfportret op nieuw en nadrukkelijk heeft aangetoond, hoezeer het Episcopaat wijsdeed en actueel handelde, door te waarschuwen tegen dit supra-politieke complex van divergente levensbeschouwingen."

Gazet van Limburg, 2-VII: "Een der meest gedupeerden door het bisschoppelijk mandement gevoelt zich Prof. Banning, een even eerlijk overtuigd als temperamentvolle leider van de doorbraak. "De G.v.L. gaat dan voort met onderscheid te maken tussen een doorbraak in christelijk-humanistische zin en een doorbraak in socialistisch-humanistische zin en verwijt Prof. Banning de eerste te hebben verloochend voor de tweede. Hierop reageert Prof. Banning in Het Vrije Volk, 6-VII met een artikel "Geen vervalsing van de geschiedenis alstublieft.... De bewering dat de P.v.d.A. staat op socialistisch-humanistische grondslag moest nu eindelijk eens van de baan zijn - de bewering is honderdmaal weerlegd.... Iemand die geestelijke zindelijkheid in onderlinge discussie op prijs stelt, moest de P.v.d.A. eindelijk leren nemen naar wat zij zegt en toont te zijn."

In een buitengewone hoofdbestuursvergadering heeft het N.V.V. op 17 Juli de samenwerking met KAB en CNV in de Raad van Vakcentralen opgezegd. Het Vrije Volk, 17-VII: "Het N.V.V. nam dit besluit op grond van de overweging, dat enerzijds de warme instemming van de KAB met het bisschoppelijk mandement (dus ook met de passages over het N.V.V.) en anderzijds de disqualificatie van het N.V.V. door de voorzitter van het CNV, de Heer Ruppert, de grondslag aan de gereguleerde samenwerking hebben ontnomen."

Hierop heeft natuurlijk de katholieke pers weer gereageerd. Het Nieuwe Dagblad, 19-VII: "Op het Bedrijf..... De Humanistische Werkgemeenschap in de P.v.d.A. verwachtte dat er een gewetensconflict voor Katholieken uit het mandement zou volgen, maar dit wilde niet gelukken. Daarvoor hebben wij katholieken een veel te gezond geloof!.... Onder-tussen kwam bij de oproep van de Sociaal-democratische Werkgemeenschap een innerlijk conflict bij de P.v.d.A. zelf te voorschijn. En het laatste cadeau van de balorig geworden socialist is de verbreking van de samenwerking tussen het N.V.V. en de confessionele vakbonden. Kinderachtig! De Humanisten spraken over het mandement als over een conflict voor Katholieken. Het begint onderhand meer te lijken op een conflict voor Humanisten. Zij handelen niet humaan en ruim in deze kwestie. Met dit kinderachtig opzeggen van samenwerking of het dreigen ermee blijkt steeds duidelijker hoe kaal en hulpeloos de mens zonder christendom wordt."

Heel andere geluiden horen wij van Christelijk Historische zijde. Het Parool, 22-VII: "Wij zijn voor de christelijke organisatie, wij hebben gekozen voor deze vorm op staatkundig en maatschappelijk terrein, precies zoals de katholieken dat hebben gedaan op hun terrein. Maar wanneer wij zeggen, dat deze vorm voor ons de weg is, zeggen wij nooit, dat het voor een ander ook zo zal moeten zijn of hij wordt tot een uitgeworpene. Dit is een onderscheiding in bokken en schapen, die voor een protestant onaanvaardbaar is" aldus schrijft het Christelijk Historische Tweede Kamerlid jkvr. Mr. C.W.I. Wittewaal van Stoetwegen in het maandblad van de Centrale van Chr. vrouwengroepen, waarvan zij voorzitter is, naar aanleiding van het mandement der bisschoppen,... "Voor mij" zo zegt jkvr. Wittewaal van Stoetwegen, was dit mandement een schok. Ik heb altijd gemeend, dat de R.K. Kerk begrepen had dat nooit door dwang een volk geleid kan worden.... Natuurlijk kan men niet voorspellen over de uitwerking van dit mandement, maar als nu zou blijken dat het mandement niet heeft gebracht wat de kerkelijke autoriteiten hebben bedoeld, hoe wordt dan de situatie?"

2. De rede die Prof. Dr.A.A. van Ruler, hoogleraar in de theologie te Utrecht en partijgenoot van minister Staf, op de eerste dag van de Christelijk Historische Zomerconferentie te Lunteren, 22 Juli, hield heeft overal zeer sterk de aandacht getrokken. Trouw, 23-VII: "Prof. van Ruler over "Overheid en humanisme"... De hoogleraar betoogde dat men niet uit de kwestie kan komen door te beweren, dat de staat als zodanig niets met de geestelijke verzorging te maken moet hebben en hij concludeerde, dat men de geestelijke raadslieden van het Humanistisch Verbond praktisch compleet dezelfde positie dient te geven als de aalmoezeniers en de legerpredikanten, echter onder een aparte titel. De staat zal God en niet-God praktisch op één lijn hebben te stellen. Dat ligt mede aan de zwakheid der tijden en aan de hartigheid der harten.... De praktische samenwerking van christenen en humanisten wordt theoretisch zeer verschillend gemotiveerd, maar is feitelijk in de staat en in het publieke leven een noodzakelijkheid. Principieel sluiten het moderne humanisme en

het christendom elkaar uit, maar dan zó dat het humanisme meer het christendom uitsluit dan omgekeerd. Dat men beide tegenwoordig zo van elkaar losmaakt en tegenover elkaar stelt, achtte spreker een van de meest verbijsterende verschijnselen van de moderne tijd. O.a. omdat vanuit een geïsoleerd humanisme een levensgevaarlijke personalistische filosofie het gemenebest bespringt... In de wens van het Humanistisch Verbond om te delen in de geestelijke verzorging van het leger, de gevangenissen en de kampen, aldus Prof. van Ruler, staan we voor een geheel nieuw verschijnsel. Er komt naast het rooms-katholieke en het reformatorische, een humanistisch visioen over de politieke vormgeving van het leven op. Tot dusver erkende de staat alleen de kerken naast zich; moet hij nu op soortgelijke wijze levensbeschouwelijke verbanden erkennen? Men zal praktisch moeten trachten vast te stellen, in welke omvang er behoefte aan de geestelijke verzorging van het H.V. bestaat, opdat de "inschakeling" niet betekene, dat met staatsgeld propaganda voor de humanistische idealen kan worden bedreven. Het humanisme zal in de vrije maatschappij moeten bewijzen, dat deze verzorging nodig en mogelijk is. Kan echter, zo vroeg de inleider, het H.V. krachtens zijn wezen delen in de geestelijke verzorging? Uiteraard kan het geen godsdienstige verzorging willen geven, maar wie gaat spreken over alleen sociale of culturele verzorging neemt het alles-omvattende van het humanisme niet serieus! Dit laatste schept de noodzaak van een eigen geestelijke verzorging. Deze is dan uit de aard van de zaak, in een edele zin, anti-godsdienstig. "Het moderne humanisme, zo besloot de inleider, is niet alleen een nieuw, maar ook een raadselachtig verschijnsel." Over zijn woorden is nog lang nagepraat en toen de laatste conferentie-gangers hun bed opzochten, was de hoogleraar al hoog en breed terug in Utrecht."

Natuurlijk zal de katholieke pers hier nog scherp op reageren. De Maasbode, 24-VII schreef: "Ook al benauwt hem (Prof. van Ruler) het feit dat de religie hier besprongen wordt door de filosofie, hij acht het nochtans juist dat de geestelijke raadsman van het Humanistisch Verbond op dezelfde voet als legerpredikant en aalmoezenier tot de geestelijke verzorging toegelaten wordt. Een standpunt, dat gelijk bekend, van KVP- en AR-zijde met klem en o.i. overtuigend is bestreden, maar met evenveel klem door de P.v.d.A. en de V.V.D. is verdedigd. Ook hier zien we weer, hoe in CH-kring ten aanzien van een gewichtig punt duidelijk anders gedacht wordt dan in het AR-milieu. Ten aanzien van het mandement liepen de reacties van A.R. en C.H.-zijde eveneens opmerkelijk uiteen. Een verschijnsel waarmee op politiek vlak rekening dient te worden gehouden."

3. Het Vrije Volk, 16-VII: "Humanisten niet? Dan ook r.k. niet." "Nu de gemeenteraden met in meerderheid katholieke leden, zoals o.a. in Eindhoven, afwijzend beschikken op subsidie-aanvragen van buitenkerkelijke instellingen, zoals Humanitas, kan het katholieke volksdeel bezwaarlijk verwachten, dat in overwegend niet-katholieke gemeenten gunstig wordt beschikt op subsidie-aanvragen van rooms-katholieke zijde", aldus B. en W. van Koog aan de Zaan. Deze uitspraak doet het college ter motivering van een afwijzing van een gevraagde subsidie (100.00) ten behoeve van een leerlinge uit Koog die een r.k.-meisjesschool in Veldhoven bezoekt."

Het Vrije Volk, 2-VII: "Nee, waarde Heer Benard en andere ingezonden-stukken-schrijvers, Uw voorstellen om de weigeraars van subsidie aan "Humanitas" en andere humanistische instellingen met gelijke munt te betalen zijn fout en ondoeltreffend. Zulke kinderachtige tegenmaatregelen kunnen slechts bevorderen, dat wat wij met de doorbraak beogen, teniet wordt gedaan. Zulke wraakmaatregelen zijn alleen maar koren op de molen van hen die koste wat kost de tegenstellingen in ons volk op de spits willen drijven. Er is iets meer en iets anders nodig om de humanistische instellingen hun gerechtvaardigde plaats te doen verkrijgen, niet tegenover maar náást de confessionele organisaties op humanitair-charitatief gebied..... Jo Boetje."

4. In een repliek op De Linie, die niet begrijpt hoe in de P.v.d.A. christenen en humanisten over de "diepste vragen" gezamenlijk kunnen spreken, schrijft Ds. J.J. Buskes, Jr. in Het Vrije Volk, 24-VII: "..... Wij discussiëren over deze vraag niet in het luchtledige. Wij leven in Europa en in de geschiedenis van Europa. Abstracte beschouwingen interesseren mij in dit verband weinig. Het gaat om een samenwerking van christenen en humanisten, die samen deel hebben aan de geschiedenis van Europa."

In een andere tijd en een ander deel van de wereld kunnen de verhoudingen anders liggen. Dan krijgt ook de vraag een ander aspect en zal het antwoord een ander zijn. Het allerdiepste voor mij is mijn christelijk geloof. Voor de niet-christenen in de partij is dat hun humanistische overtuiging, levensbeschouwing of levenshouding. Is dat een vast standpunt, vraagt "De Linie". Die vraag kan ik niet met ja of neen beantwoorden. Maar wat ik wel weet, is, dat de humanisten vanuit hun levensbeschouwing een politiek sociaal program aanvaarden dat ik vanuit mijn christelijk geloof aanvaard..... Telkens blijkt dan, dat er bij alle verschillen een grote mate van overeenstemming bestaat tussen christenen en humanisten ten opzichte van de door "De Linie" genoemde vraagstukken. Dat vind ik een zegen voor land en volk en het verwondert mij, sterker: het doet mij pijn, dat zovele christenen dit weigeren te erkennen. Zij zouden het blijkbaar veel mooier vinden, wanneer bij al die vraagstukken onoverbrugbare tegenstellingen tussen christenen en humanisten aan het licht kwamen. Wanneer dat het geval was, zag de toekomst voor Europa er donker uit."

x x x x x

### U I T E I G E N K R I N G .

|                   |
|-------------------|
| H u m a n i t a s |
|-------------------|

Het jaarlijks congres van de Vereniging "Humanitas" zal op 9 en 10 October worden gehouden in Hengelo(0). De voorlopige congres-agenda vermeldt o.a.:

- een inleiding van de zijde van de afdeling Hengelo over de opzet en de bouw van het bejaardencentrum,
- een inleiding door Dr. P.G.J. van Loon, hoofd van de afdeling Studie, Planning en Research van het Ministerie voor Maatschappelijk Werk over de ontwikkelingstendenzen in het maatschappelijk werk, en
- een huishoudelijke vergadering.

=====